

ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ КАФЕДРА
ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

НОВА ГЕНЕРАЦІЯ

Збірник тез студентських досліджень № 3

УДК 37.32, 81,82.09,(091)

Рекомендовано до друку Вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 9 від 27 травня 2022 року)

Рецензенти :

Ковальова Т., кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов Поліського національного університету;

Могельницька Л., кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри теоретичної та прикладної лінгвістики Державного університету «Житомирська політехніка»;

Папіжук В., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри міжкультурної комунікації та іншомовної освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка

Засновники: ННІ іноземної філології ЖДУ імені Івана Франка
кафедра германської філології та зарубіжної літератури

Головний редактор: кандидат філологічних наук, доцент
Соколовська С.

Відповідальний редактор: Зелінська Н.

Редакційна колегія: доктор філологічних наук, доцент Астрахан Н., кандидат філологічних наук, доцент Тараба І., кандидат філологічних наук, доцент Закалюжний Л., кандидат філологічних наук, доцент Федоренко Л., кандидат філологічних наук, доцент Коляда О., кандидат педагогічних наук, доцент Горобченко Н., кандидат педагогічних наук, доцент Усатий А.

Нова генерація : збірник тез студентських досліджень. 2022. № 3.
Житомир, 2022. 51 с.

© Житомирський державний університет
імені Івана Франка, 2022

Третє число збірника особливе – виходить у складний воєнний час – Україна у вогні, на сході й півдні Вітчизни запеклі визвольні бої, частина наших земель поки окупована, люди втратили і залишили свої домівки, багато загинувших...

Та ми відновили дистанційне навчання, відкриваємо нові обрії у знаннях, по-новому осмислюємо надбання світової філологічної думки. У збірнику традиційно представлені студентські дослідження у напрямках літературознавства, лінгвістики та методики викладання зарубіжної літератури в новій українській школі.

Віримо й разом наближаємо нашу Перемогу!

Зміст

А. Савенець Особливості функціонування фразеологізмів у п'єсі «Барабани вночі» Бертольта Брехта	5
О. Ліпісовецька Функціонування англоамериканізмів у публіцистичному дискурсі	8
А. Дубінецька Функціонування фразеологізмів в рекламному просторі	11
І. Суднач Соматизми як найпродуктивніша частина німецької фразеології	14
М. Ващенко Культурологічний підхід до аналізу твору у процесі вивчення літератури старшокласниками	17
О. Шаманська Інтегрований урок як складова ефективного формування ключових компетентностей учнів 5-9 класів на уроках зарубіжної літератури ...	20
Д. Жураківська Про необхідність розвитку творчо-критичного мислення учнів на уроках позакласного читання зарубіжної літератури	24
Т. Ваховська «1984» Дж. Орвелла як твір шкільної програми: інтерпретація, методика викладання, міжпредметні зв'язки	27
М. Пишнюк Особливості використання технології мобільного навчання на уроках зарубіжної літератури	31
А. Ніколаєнко Особливості формування комунікативної компетентності старшокласників в умовах змішаного навчання	34
М. Дубель Особливості художнього методу В. Шекспіра. Драматургія В. Шекспіра: жанрове різноманіття, проблематика	38
В. Кулибаба Американський романтизм. Детективна література. Е. По – засновник детективного жанру. Поняття про детектив: ознаки, структура, правила, види. Особливості інтелектуального детективу	40
І. Маліновський Творчість Джейн Остін як засновниці психологічного роману в англійській літературі.....	43
В. Гайченя Новаторство прози Хемінгуея: лаконізм, «ефект айсберга», відвертість від першої особи, лейтмотив («Прощавай, зброє!», «По кому подзвін»)).....	46
Г. Троценко Використання творів англomовної літератури для формування предметних компетентностей старшокласників	48

А. Савенець

Науковий керівник: Л. Федоренко

кандидат філологічних наук, доцент

кафедри германської філології та

зарубіжної літератури

Особливості функціонування фразеологізмів у п'єсі «Барабани вночі» Бертольта Брехта

Об'єктом розгляду нашої розвідки є п'єса німецького драматурга Бертольта Брехта «Trommeln in der Nacht» («Барабани вночі»), написана між 1919 та 1920 роками. Ранні п'єси Брехта, до яких належить «Барабани вночі», ніби навмисне писалися всупереч тому, до чого звикла обивательська публіка театрів тодішньої Німеччини. У них давалася взнаки і бунтівна естетика авангардистських віршів молодого Брехта, і традиції ярмаркової клоунади, які він продовжував у своїх перших драматичних спробах.

Серед дієвих засобів художнього зображення, якими послуговуються митці у своїх творах, є фразеологізми. Саме їм властива образність, емоційність, експресивність, стилістична забарвленість та здатність до модифікацій й трансформацій. Метою нашої статті є аналіз фразеологічних одиниць, які використовував Бертольт Брехт для створення п'єси «Барабани вночі».

Однією з важливих стилістичних особливостей вживання фразеологізмів у творах є використання їх в тих ситуаціях, коли потрібно створити живий потік усно-розмовної мови. Найчастіше такі фразеологізми застосовуються у діалогах. Герої творів оперують прислів'ями та приказками, їхня мова лаконічна, чітка та інтригує читача [4].

Так у п'єсі «Барабани вночі» Брехт використовує велику кількість фразеологічних одиниць. Через їхнє використання, та навіть модифікації, автор намагається відтворити внутрішній світ персонажів, визначати їх душевний стан на певний момент дії, чи характеризувати їх окремі вчинки та дії. Також

фразеологізми широко використовуються у функції підсилення. Вони можуть підсилювати як окремі слова, так і цілі фрази, створюючи живу атмосферу комунікативної ситуації.

Так, наприклад, фразеологізм *mach du nur keine Oper!*, що в українському перекладі твору передано як *без вибриків*. В словнику фразеологізмів Гаврися і Пророченко [2], записаний фразеологізм *ein Theater machen*, що означає *зробити сцену, зчинити скандал*. У п'єсі автор замінює головне слово у фраземі з *Theater* на *Oper*, що надає висловлюванню особливого колориту.

Фразеологізм *nicht was untern Nagel geht*, що означає «*не мати нічогосінько за душею, не мати ні гроша*», в перекладі твору переданий досить нейтральною лексемою *анітрохи*.

Фразеологізм *wie Maulwürfe schlafen* в словнику фразеологізмів записаний як *schlafen wie ein Bär* та означає *спати без задніх ніг*. У фразеологічній єдності використаний іменник *Bär*, що означає ведмедя. Брехт замінив ведмедя на крота, що, на наш погляд, надало висловлюванню трохи негативного, зневажливого відтінку, адже кроти асоціюються з землею та сліпотою.

Вираз *des Herrn Auge macht das Vieh fett* має українські аналоги: *Де господар не ходить, там нивка не родить; Всякий двір хазяйським оком держиться* та означають *все контролювати, наглядати пильним оком*.

Фразеологізм *so eine Gans* в творі переданий нейтральним *от дурненька*. Лексема *гусь* використовується в кількох принизливих ідіомах для жінок. Їх позначають як *дурних, балакучих, зарозумілих осіб* тощо.

Фразеологізм *wie Milch und Äpfel* є варіацією фраземи *wie Milch und Blut sein*, що означає *виглядати дуже молодо та здорово, мати свіже, рум'яне обличчя*. Проте в п'єсі автор замість крові вживає яблука, що надає виразу нової образності. Адже яблука – це символ вічної молодості і безсмертя.

Такі звороти як *ein Ei im Kopf haben, Eiertunke im Kopf haben, Gieß im Kopf haben, den Mond im Kopf haben, Dreck im Kopf haben, Ei im Gehirn haben* трапляються у п'єсі дуже часто. Всі ці фраземи мають синонімічне значення з

негативною конотацією: *мати сміття в голові, бути пусто в голові* тощо. Вони є авторськими модифікаціями Брехта та не зафіксовані в жодному із словників.

Таким чином доходимо висновку, що в п'єсі «Барабани вночі» використано багато фразеологізмів, що є дієвими засобами художнього зображення. В результаті аналізу п'єси Брехта нами були зафіксовані також численні модифікації фразеологічних одиниць. Модифікації фразеологізмів та їхні варіації поглиблюють зміст твору, надають йому додаткових відтінків, мають гумористичний, сатиричний та іронічний, іноді глумливий характер звучання.

Список використаної літератури

1. Білоноженко В. М., Гнатюк І. С. Функціонування та лексикографічна розробка українських фразеологізмів: монографія. Київ: Наукова думка, 1989. – 154 с.
2. Бертольт Брехт. Барабани в ночі (Уривки) Брехтівський часопис (Brecht-Heft), Житомир: Вид-во “Бук-Друк”, 2018.
3. Німецько-український фразеологічний словник: у 2 т. / уклали: Гаврись В. І., Пророченко О. П. Київ: Радянська школа, 1981. Т.1. 416 с.
4. Німецько-український фразеологічний словник: у 2 т. / уклали: Гаврись В. І., Пророченко О. П. Київ: Радянська школа, 1981. Т.2. 382 с.
5. Токарева Т. Фразеологізми як засіб стилістичної виразності. *Наукові записки, серія: філологічні науки*. 2021 №193. С. 265–272
6. Федоренко, Л. О. Модифікації структурного і семантичного складу фразеологізмів сучасної німецької мови. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 2007. №34. С. 193–1

О. Ліпсовецька

*Науковий керівник: Н. Астрахан
професор кафедри германської філології
та зарубіжної літератури, доцент,
доктор філологічних наук*

Функціонування англоамериканізмів у публіцистичному дискурсі

Визначення ролі та детальний аналіз функціонування англомовних запозичень у системі німецької мови, а саме в німецькомовному публіцистичному дискурсі, є нагальним завданням з погляду лексики та стилістики сучасної німецької мови.

Критичний аналіз проблеми англоамериканізмів в німецькій мові відображено в працях багатьох дослідників, зокрема Р. Келлера, К. Хеллера, Р. Бергманна, Х. Фатера, Ф. Штарка, В. Устінової, Н. Гордієнко, А. Патрікеєва, Ю. Стежко, А. Шелепко, В. Котвицької, Е. Баранової, Є. Розена, В. Левицького, М. Степанова, Я. Венліяна, Б. Карстензена, Б. М. Головіна, Т. Кияка.

Уважного розгляду вимагають такі аспекти означеної проблеми: історичне тло виникнення англомовних запозичень у німецькій мові; сфери інтеграції англоамериканізмів; характер, вплив та особливості функціонування англоамериканських запозичень у німецькомовній пресі загалом та в умовах актуальної проблеми сьогодення – пандемії COVID-19.

На мапі світу Німеччина розташована таким чином, що межує з дев'ятьма іншими європейськими державами. У різні часи на цій території перебували представники різноманітних культур і народів. Це пояснює, чому німецькою мовою стало запозичуватись так багато нових слів та понять. Серед інших причин перелічуємо наступні: поява неологізмів у професійних сферах, виникнення нових понять в іншомовних країнах, кількісна перевага англомовних номінативних одиниць, а також стислість англійських лексем.

«Англіцизм» – це загальний термін для запозичень з американської англійської, британської англійської та інших варіантів англійської мови. Поруч

з цим терміном часто вживається й інший, «денгліш», який варто відрізняти від англіцизму. Denglisch – сучасний німецько-англійський суржик, що непомітно і практично нестримно заповнює німецьку мову. Денгліш, як правило, – нелітературний варіант мови, якого лінгвісти закликають уникати.

Досліджено різні класифікації типів англомовних запозичень: лексичні, морфологічні, словотвірні; калькування, не буквальне калькування, повне запозичення; пряме запозичення, термінологічний синонім, змішане утворення, псевдоангліцизм, дослівний переклад тощо.

Основним завданням було визначити функціонування англо-американських запозичень на матеріалі публіцистичних текстів, серед яких були використані статті з онлайн-журналу «Der Spiegel» та з електронного журналу «Deutschland Edition». У ході дослідження було віднайдено значну кількість англіцизмів, які були вжиті або через відсутність потрібного відповідника в німецькому словнику, або задля популярного осучаснення тексту.

Варто зазначити, що однією із провідних тем практичної частини дослідження стала асиміляція англомовних запозичень в німецьку мову за умов життя під час пандемії коронавірусної хвороби, адже COVID-19 вплинув не лише на здоров'я людства, а й на мовну картину світу.

Аналіз п'яти статей на тему коронавірусної хвороби дав змогу виявити, що англомовні запозичення були вжиті 137 разів, серед яких виокремлено 56 унікальних англоамериканізмів. Їх можна поділити на неологізми та ре-актуалізовані англіцизми; екзотизми, німецькомовні слова з ускладнюючим англомовним компонентом, англіцизми, запозичені разом з поняттям в мові-донорі, дублети.

Найбільшу кількісну частку таких запозичень складають іменники, які у зв'язку з асиміляцією отримали категорію роду, а на письмі відтворюються з великої літери (die Online-Party, der Popstar, das Walking); за ними відзначаємо дієслова, що отримали притаманне німецькій мові інфінітивне закінчення -en і відмінюються за слабкою формою (to shop – shoppen, to diss – dissen, to scan –

scappen); і найменший кількісний показник мають прикметники, які при відмінюванні отримують відповідні закінчення, в залежності від роду іменника, стосовно якого вживаються (cool, fit, digital).

Отже, проаналізовано та систематизовано виникнення та функціонування англо-американських запозичень, детально виокремлено типи з таких запозичень та способи їх інтеграції в мову-реципієнта. Доведено, що проникнення англоамериканізмів в систему німецької мови є доволі стрімким та невпинним, що вимагає подальших лінгвістичних досліджень у всіх сферах, де вони застосовуються.

Список використаної літератури

1. Англіцизми в німецькій мові: плюси та мінуси / Ю. В. Бунтурі [та ін.] *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка : зб. наук. пр. Сер. : Філологічні науки. Мовознавство* / гол. ред. О. П. Кушлик. Дрогобич : ДДПУ, 2018. № 9. С. 33–35.
2. Бандурко З. В. Особливості функціонування запозичених слів у складі сучасної німецької мови. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. С. 576–579.
3. Гришко В. І., Кощій В. В. Вплив англіцизмів на лексику української та німецької мов. *Німецька мова в школі : Науково-методичний журнал*. 2017. № 3 (99). С. 28–37.
4. Кобзар О. І. Особливості запозичень з англійської в німецькомовному глосарії часу пандемії КОВІД-19. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. № 4 (325), 2020, С. 59–66.

А. Дубінецька

Науковий керівник: Л. Федоренко

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри германської філології

та зарубіжної літератури

Функціонування фразеологізмів в рекламному просторі

Рекламні тексти мають певні специфічні особливості, які вирізняють їх з-поміж інших текстів різних стилів мовлення. Однією з таких особливостей є пробудження інтересу реципієнта до певної інформації та вплив на нього. Для досягнення прагматичних цілей реклами та створення успішного рекламного тексту часто використовуються різноманітні мовні засоби, створюються нові та вживаються стійкі мовні звороти та усталені фрази.

Рекламний текст будь-якої мови характеризується культурно-інформативним та соціально-прагматичним спрямуванням. Аналіз рекламних текстів зсвідчує, що для підвищення ефективності впливу на потенційного покупця в них використовуються різноманітні мовні засоби, варіюються мовні структури, зокрема й фразеологізми, в результаті чого адресату нав'язується одна з декількох можливих інтерпретацій фрагменту навколишньої дійсності.

Фразеологічні одиниці (ФО) та їх різновиди використовуються у рекламі не лише з метою донесення інформації до адресанта, а й з метою актуалізації його уваги. Узагальненість значення, експресивно-емоційна наповненість, наявність стилістичного забарвлення та образність є виражальними особливостями фразеологічних одиниць, що, у свою чергу, зумовлює широкі можливості їх використання у мові реклами.

Усе частіше автори рекламних текстів вдаються до використання ФО. Вони є не лише усталеними зворотами й стійкими поєднаннями слів, а й звичними та впізнаваними для більшості споживачів. Такі основні ознаки фразеологізмів допомагають полегшити сприйняття та запам'ятовування реклами.

В сучасному світі реклама слугує не лише засобом розповсюдження інформації про ті чи інші послуги та товари, а й бере участь у формуванні певних стереотипів (наприклад формує стереотипні уявлення про рівень життя, моду, дизайн). Фразеологізми ж у свою чергу можна назвати скарбницею, де зібрано найрізноманітніші уявлення людей про навколишній світ та стереотипи, які стосуються майже всіх сфер життя людини.

Отже, між основними функціями та особливостями рекламних текстів та фразеологізмів є дещо спільне. Саме тому ФО широко використовуються в рекламному просторі.

Фразеологізми, як і слова мають цілісне значення. Але значення фразеологізму не тотожне лексичному значенню слова. Основні відмінності зумовлені функціями семантики лексичних і фразеологічних одиниць. Слова характеризують та позначають певні елементи дійсності, фразеологізми ж конкретизують і дають образну, емоційну оцінку елементів, предметів, явищ чи дій, які вже є названими мові [1].

Фразеологізми урізноманітнюють наше мовлення, роблять його виразнішим, емоційнішим, живим та образним, а також відображають та передають національно-культурні традиції та характеристики. Це зазначали лінгвісти кінця ХХ століття, такої ж думки і сучасні українські дослідники, серед яких І. Тепляков та О. Левченко.

ФО є важливою частиною рекламного слогану, у складі якого вони виступають багатофункціональними, бо підсилюють не лише практичну направленість, а й образність. Фразеологізми, а саме їхня миттєва впізнаваність носіями мови, допомагають підвищити здатність споживача рекламного тексту сприймати, запам'ятовувати і відтворювати цей текст [2].

У випадку вживання в слогані фразеологізму важливу роль відіграє той факт, що більшість ФО є уже відомими реципієнту, їх розуміння і сприйняття не викликають труднощів. Такі слогани запам'ятовуються і в подальшому відтворюються навіть несвідомо. Саме рекламний слоган найбільшою мірою

виконує функцію впливу на читача, він є засобом привертання уваги до реклами і спрямований на читача:

"Ladival – für sonnengesunde Haut. Ihre Haut in guten Händen (вихідна форма – in guten Händen sein)" [3];

"Lioton. Gesunde Füße Schritt für Schritt (вихідна форма – Schritt für Schritt)"

"Mesim. Magen gut, alles gut. (вихідна форма – Preise gut, alles gut)" [3]

"Liebe auf den ersten Schluck. (вихідна форма – Liebe auf den ersten Blick)";

В більшості наведених прикладів, можна помітити модифікацію вже існуючих фразеологізмів задля створення ефекту впізнавання та кращого запам'ятовування найменування бренду.

Таких змін в рекламному просторі фразеологізми зазнають досить часто, але частина все ж відтворюється дослівно, буквально. В такому разі дослівний фразеологізм є впізнаваним та загальновідомим майже кожному споживачеві. Однак дослівне використання ФО є можливим лише у випадку, коли продукт чи послуга, що рекламується, має зв'язок зі значенням, яке закладено у фразеологізмі.

Влучно підібрані ФО не лише урізноманітнюють та збагачують мову реклами, а й економлять обсяг її тексту, мають стилістичний ефект та приносять естетичне задоволення читачу.

Список використаної літератури

1. Баран Я. А., Зимомря М. І. Теоретичні основи фразеології: навчальний посібник для студентів факультетів іноземних мов університетів та педагогічних інститутів. Ужгород, 1999. 176 с.
2. Кравець Т.В. Український рекламний текст в прагмалінгвістичному аспекті. Київ : Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2012. 25 с.
3. Reclam. Arbeitstexte für den Unterricht. Deutsche Sprichwörter und Redensarten. Für die Sekundarstufe herausgegeben von Wolfgang Mieder. Philipp Reclam jun. Stuttgart, 1979. 199 S.

І. Суднач

*Науковий керівник: І. Тараба,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри германської філології
та зарубіжної літератури*

Соматизми як найпродуктивніша частина німецької фразеології

Здавна людина, пізнаючи навколишній світ, порівнювала його з частинами свого тіла. Використовуючи назви частин тіла у переносному значенні, люди найбільш повно передавали свої думки та почуття. Тому фразеологічні одиниці, що мають у складі назви частин тіла, є важливим об'єктом дослідження сучасної лінгвістики.

Термін «соматизм» у лінгвістичний побутування ввів Ф. Вакк, який займався дослідженням фіно-угорських мов. Він розглядав фразеологізми естонської мови, що мають у своєму складі слова-назви частин тіла і назвав їх соматичними. Дослідник підсумував, що вони є одним із найдавніших пластів фразеології та становлять найбільш уживану частину фразеологічного складу естонської мови.

Соматичну фразеологію утворюють фразеологічні одиниці, один із компонентів яких – назва частини тіла людини. Наприклад: *nicht auf den Mund gefallen sein* – бути недурним.

Це одна з великих і продуктивних груп у складі фразеології. Ця складова, за підрахунками дослідників, становить близько 15 % фразеологічного фонду мови. Продуктивне вживання СФО обумовлено тим, що соматичні фразеологічні одиниці є однією із найдавніших верств у лексиці різних мов.

Виправдання постійного інтересу вчених до цього типу словникового запасу знаходиться в самому процесі пізнання себе (людини) у навколишньому середовищі та визначення себе як особистості, за допомогою мови та мислення,

що завжди відбувалося через почуття та безпосередньо через частини людського тіла.

Людське тіло є одним із найдоступніших для вивчення об'єктів, і слова, якими ми позначаємо його частини, так само старі, як людські знання. Завдяки цим «інструментам» пізнання, людина орієнтується у просторі та часі, висловлюючи своє ставлення до навколишнього середовища. Тому еталоном просторової орієнтації людини є власне анатомічна орієнтація її тіла: спереду – та, на якій розташовані органи почуттів (особливо спостереження), та задня частина спини, яка є структурною симетрією. Щодо цього А. М. Емірова доходить висновку: «Саме тіло людини було найдоступнішим об'єктом з перших людських кроків. Його орієнтація, його оцінка навколишнього світу зручно для людини співвідносити з частинами свого тіла».

У лексичних системах соматизми використовуються як позначення тих явищ, які належать до тілесної сфери й мають важливе значення, хоча вони й недостатньо вивчені. Тому соматична лексика є однією із найстаріших універсальних одиниць по всьому світу та має складну функцію з багатьма асоціаціями й конотаціями, яка по-різному визначається різними мовами.

Чому назви частин тіла настільки ефективні, як метафори універсальності? Правда в тому, що, називаючи новий предмет, людина в першу чергу асоціює з тим, з чим вона дуже добре знайома. Спочатку людина порівнює навколишні предмети з собою, з частинами свого тіла. Оскільки певні частини тіла завжди на виду, вони стають еталоном порівняння, – підсумували дослідники соматизмів.

Однак назви частин тіла мають різний спектр використання: одні вживаються рідко (плечі, пахви), а інші, навпаки, часто (голова, очі, ніс, рот, язик, шия, ноги). Останні можна назвати словами з «широким змістом», здатними передавати багатозначні значення, оскільки «перенесення найменування як створює наочність, так й абстрагує».

Соматизми виражають свої емоції та ставлення до навколишнього середовища, відображаючи традиційні символи, пов'язані з частинами тіла (mit dem Kopf

durch die Wand – напролом), або описи характерних станів (die Haare stehen j'm zu Verge – волосся стає дибки), або шляхом повного переосмислення ситуації (ein Auge zudrücken – дивитися крізь пальці). Більшість семантики пов'язана з емоційно-психологічним життям людей. Емоції є відображенням реального процесу взаємодії людини з навколишнім середовищем.

У процесі активної взаємодії з навколишнім середовищем людина не залишається байдужою, вона виражає своє суб'єктивне ставлення до цих явищ. Німецький лінгвіст Ганс-Манфред Міліц вивчав ФО як вираз психологічного досвіду, якому він також приписував риси особистості, написавши у своїй статті, що ця тематична група німецької мови, переважно соматична. Він дійшов висновку, що досліджувані ФО виражають усталену рису особистості або короткочасний психологічний імпульс. Водночас пропагуються й такі риси характеру людини, які дозволяють чітко, однозначно позначити, як винахідливість, сум, зарозумілість, легковажність.

Список використаної літератури

1. Вакк Ф. Про соматичну фразеологію естонської мови // Питання фразеології та складання фразеологічних словників: Зб. наук. ст. Баку, 1968
2. Мізин К. І. Німецько-український фразеологічний словник (усталені порівняння). — Вінниця : Нова Книга, 2005. — 304 с.
3. Тоненчук Т. В. Денотативний компонент значення соматичних фразеологічних одиниць / Т. В. Тоненчук // Актуальні проблеми германської філології в Україні та Болонський процес : II Міжнар. наук. конф., 20–21 квітня 2007 р. : тези доп. – Чернівці, 2007. – С. 338–340.
4. Duden. Das Bedeutungswörterbuch. Mannheim; Leipzig; Wien; Zürich: Dudenverlag, 2002. 1103 S.
5. Duden Redewendungen und sprichwörtliche Redensarten: Wörterbuch der deutschen Idiomatik. Mannheim; Leipzig; Wien; Zürich: Dudenverlag, 1992. 327 S.

М. Ващенко

*Науковий керівник: А Усатий,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри української та зарубіжної
літератур і методик їх навчання*

Культурологічний підхід до аналізу твору у процесі вивчення літератури старшокласниками

Сьогодення диктує нові вимоги в галузі освіти України. Тому освіта повинна швидко реагувати на всі зміни, які відбуваються у суспільстві. Вчитель повинен формувати й виховувати особистість, збагачену гуманістичними ідеалами й поглядами, притаманними певній етнокультурі.

Культурологічний аспект – один із найважливіших аспектів у реалізації проектів гуманізації та гуманітаризації освіти. Сьогодні культура розглядається як первинне в діяльності і системі характеристик сучасної людини. Вона виступає, з одного боку, ефективним чинником творення і вдосконалення нашого багатогранного світу, а з іншого – пробуджує в людині особистість, тобто є інструментом самопізнання. Культура завжди спрямована на розуміння людиною сенсу життя.

Основним призначенням літератури як навчального предмета на сучасному етапі розвитку суспільства є гуманізація картини світу і тлумачення системи цінностей культури. Це сприяє становленню ціннісного світосприйняття учнів, вибору гуманістичних ціннісних орієнтацій у пошуках сенсу життя.

Культурологічний аспект викладання літератури в школі передбачає практичну реалізацію принципів гуманізації та гуманітаризації освіти і діалогу культур. Він реалізується у таких найважливіших напрямках: аксіологічному, етнокультурному та морально-етичному.

Культурологічний аспект викладання літератури передбачає наступні кроки:

- забезпечує входження учнів у прошарки народної, національної, релігійної культури, долучає до головних цінностей буття, таких, як «батьківщина», «рідна домівка», «сім'я», «природа», «людина», «праця»;
- виводить на розуміння та осягнення вищих духовних цінностей («добро», «істина», «краса», «співчуття», «пам'ять», «духовність» тощо).

У його складову входить знайомство з основними образами-скріпами (або архетипами) національних картин світу («земля», «степ», «рівнина», «ліс») і цінностями національного менталітету («воля», «правда», «соборність», «всесвітня чуйність»).

Культурологічний аспект розглядає найважливіші знання – духовні, сприяє подоланню таких хронічних «захворювань» шкільного уроку літератури, як риторичне моралізування, уявний академізм, зайве соціологізаторство.

Вивчення художньої своєрідності творів слід розглядати з точки зору відображення особливостей національних культур. Аналіз сучасних творів та класичних ведеться з урахуванням осягнення домінантних образів національної картини світу і духовних цінностей її народу. Характер героя твору розглядається з урахуванням його світобачення і світовідчуття, ставлення до духовних цінностей культури. Вивчення національного пейзажу спрямовано на осягнення його як цінності культури. Аналіз творів філософської прози про людину, природу і землю будується в старших класах на осмисленні моральних проблем творів та глобальних проблем буття: «людина і еволюція», «людина і всесвіт», «людина і ноосфера». Вивчення біблійних легенд, героїчного епосу, творів духовної прози письменників збудовано на осмисленні міфологічних картин світу, ключових символів і цінностей християнської культури, що мають загальнолюдське значення.

Проблема «література та культура» починає привертати увагу дослідників. Цікавість до культурологічного аспекту або обмежується рамками одного з його напрямків (М. Борович, М. Гогіберідзе, Н. Марісова), або замикається у площині програмної теми курсу літератури (Т. Андропова, С. Степанова, Р. Якименко),

або розглядається в моделі культуроцентричної школи (В. Доманський).

Список використаної літератури

1. Горобченко Н. В. Сучасні тенденції формування дискурсивної культури старшокласників. Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Вип.79. 2021. С.100-103.
2. Горобченко Н. В. Сучасні вимоги до оновленої української школи / Н. В. Горобченко // Збірник наукових праць «Педагогічні науки». – 2018. – Вип. 81(3). – С. 241–244.
3. Гончарук В., Гармаш О., Карась А. Формування культурологічної компетенції майбутнього філолога: методичний аспект. // Збірник наукових праць: « Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи.»- Випуск 1(5), 2021. С.16 – 25 <http://ppsh.udpu.edu.ua/article/view/234757>

О. Шаманська

*Науковий керівник: Л. Закалюжний,
кандидат філологічних наук, доцент
кафедри германської філології та
зарубіжної літератури*

Інтегрований урок як складова ефективного формування ключових компетентностей учнів 5-9 класів на уроках зарубіжної літератури

Міжпредметні зв'язки розвиваються завдяки функціонуванню паралельних понять та категорій різних предметів. В педагогічному процесі вони являються необхідною умовою процесу інтеграції. Міжпредметні зв'язки – це така конструкція змісту навчального матеріалу, і належить двом чи більше навчальним предметам і відображає взаємозв'язки, які об'єктивно діють в природі і вивчаються сучасними науками.

Уроки з міжпредметним зв'язками та інтегровані уроки О. Савченко називає різними дидактичними поняттями, оскільки міжпредметні зв'язки передбачають включення в урок запитань і завдань з матеріалу інших предметів, що мають допоміжне значення для вивчення певної теми. На її думку, уроки з міжпредметними зв'язками – це «окремі короткочасні моменти уроків, які сприяють глибшому сприйманню та осмисленню якогось конкретного поняття. Тобто міжпредметні зв'язки передбачають використання запитань і завдань із матеріалу інших предметів, що мають допоміжне значення для вивчення теми. Натомість під час інтегрованого уроку учні ознайомлюються зі змістом різних предметів, включаються у несхожі між собою види діяльності, що підпорядковані одній темі» [2].

Проведені дослідження показали, що поява інтегрованих уроків викликана гуманізацією, гуманітаризацією сучасної освіти, тенденціями переходу від предметно-змістовного принципу засвоєння знань до вивчення цілісної картини

світу, розвитку системного мислення учнів. Інтегроване навчання – це умова підвищення інтересу учнів до навчання. Під час інтегрованих уроків відбувається викладення нового матеріалу блоками, використовуються різні види навчальної та творчої діяльності. На таких уроках об'єднується зміст різних дисциплін, відбирається й об'єднується навчальний матеріал різних предметів з метою систематичного, цілісного, різнобічного вивчення важливих тем. При цьому відбувається формування якісно нових знань, що характеризуються вищим рівнем осмислення, динамічністю, системністю. При такій організації навчального процесу відбувається системне викладення знань у нових зв'язках, виключається однобічність у формуванні особистості учня.

Виникає питання: яка роль уроку зарубіжної літератури і положення його серед інших загальноосвітніх предметів у процесі інтеграції навчальних предметів у середній школі. Обговорюючи це питання можна виділити 3 основних базових сценарії – взаємодія через експансію, взаємодію через уточнення і розмежування предметних областей, взаємодія через інтеграцію.

Відмінність інтегрованого уроку від традиційного в тому, що:

1. предметом вивчення на такому уроці виступають багатопланові об'єкти, інформація про сутність яких міститься в різних навчальних дисциплінах;
2. широка палітра використання міжпредметних зв'язків при різнобічному розгляді однопланових об'єктів;
3. своєрідна структура, методи, прийоми і засоби, які сприяють його організації і реалізації поставлених цілей.

Підставою інтеграції може служити, наприклад необхідність спільних зусиль учителів по формуванню загально навчальних навичок і умінь учнів, і неможливість ізольованого викладання предметів, спільність їхній тим, подібність досліджуваних об'єктів і явищ, єдність ведучих ідей, закладених у навчальних програмах. Припустимо, педагоги планують спільно виробити в учнів визначені знання і підходи до досліджуваного матеріалу. Можливо,

психологічна характеристика класу вказує на необхідність розвивати увагу, тренувати пам'ять учнів, розширювати коло їхніх пізнавальних чи інтересів навчати конкретним розумовим операціям, навчальним прийомам [3].

Більш комфортна для учнів і нетрадиційна ситуація спільного викладання не завжди легко дається вчителям. Великим іспитом для педагога, наприклад, може з'явитися такий тип інтегрованого уроку, коли обоє вчителів присутні в класі і відіграють активну роль у проведенні заняття. Тут потрібно і погодженість всіх етапів і епізодів уроку, і гарне взаєморозуміння педагогів. Як у будь-якій справі, де два чоловіки активно беруть участь у роботі, потрібно вдале сполучення темпераментів.

Активна робота будь-якого вчителя по розширенню і поглибленню інтеграції є одним з важливих шляхів комплексного розв'язання проблем навчання і виховання учнів, формування в них здібностей до творчих розумових операцій.

Структура інтегрованих уроків відрізняється: чіткістю, компактністю, стислістю, логічної взаємозумовленістю навчального матеріалу на кожному етапі уроку, великий інформативною ємністю матеріалу.

З метою покращення якості проведення уроку, підвищення рівня знань учнів до проведення інтегрованих уроків висуваються такі вимоги [1]:

1. Використання нових досягнень науки, передової педагогічної практики, побудови уроку на основі закономірностей навчально-виховного процесу.
2. Інформація на уроці оптимальному співвідношенні всіх дидактичних принципів і правил.
3. Забезпечення належних умов для продуктивної пізнавальної діяльності учнів з врахуванням їх інтересів здібностей і потреб.
4. Зв'язок з раніше засвоєними знаннями і вміннями, опора на досягнутий рівень розвитку учнів.
5. Мотивація і активізація розвитку всіх сфер особистості.
6. Логічність і емоційність всіх етапів навчально-виховної діяльності.

7. Ефективність використання педагогічних засобів.
8. Зв'язок з життям, особистим досвідом учнів.
9. Формування практично необхідних знань, умінь, навичок, раціональних прийомів мислення і діяльності.
10. Формування вміння вчитися, потреби постійно поповнювати об'єм знань.
11. Ретельна діяльність, прогнозування, проектування і планування кожного уроку.

Таким чином інтегрований урок дає можливість учням краще досягнути та зрозуміти сутність обраної теми, дає можливість почути мовою оригіналу різні твори, а також засвоїти запропонований матеріал обома мовами. На уроці встановлюються міжпредметні зв'язки, які допомагатимуть учням краще зрозуміти складові міжкультурного діалогу.

Список використаної літератури

1. Борисенко В. Інтегроване навчання: тематичний і діяльнісний підхід [Електронний ресурс] / Валентина Борисенко. 2017. Режим доступу до ресурсу: <https://mozaikaped.blogspot.com/2017/08/integrovane-navchannja-tematychnyj-i.html?view=flipcard>.
2. Кірсанова В.О. Технологія інтеграції у навчально-виховному процесі // Математика (Перше вересня). 1999. №11. С.4
3. Повстин О. В. Інтеграція знань як один з дидактичних принципів сучасної освіти. [Електронне джерело] / О. О. Повстин. Режим доступу: http://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/files/povstyn_10.pdf.

Д. Жураківська

*Науковий керівник: Л. Закалюжний,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри германської філології
та зарубіжної літератури*

Про необхідність розвитку творчо-критичного мислення учнів на уроках позакласного читання зарубіжної літератури

В умовах розвитку сучасного суспільства актуальним є формування людини з розвиненим критичним мисленням, вільної творчої особистості, що володіє розвиненими навичками критичного мислення, здатна до конструктивної і креативної діяльності. Саме критичне мислення особистості сприяє швидкій орієнтації в мінливих подіях сучасного світу, допомагає чинити опір впливу засобам масової інформації.

Загальноосвітня школа повинна формувати цілісну систему універсальних знань, умінь, навичок, а також самостійної діяльності та особистої відповідальності учнів. Тому необхідно дати учням не тільки знання в області мови, але і розвивати у школярів критичні розумові вміння, самостійність при оперуванні новими знаннями, що і є особливостями розвитку критичного мислення.

Перед системою освіти стоїть завдання розвинути критичне мислення, допомогти учням оволодіти творчими способами вирішення наукових і життєвих проблем, вибудувати власний світ цінностей, сформувати здатність до самоосвіти і самовиховання.

Учні повинні порівнювати, аналізувати, узагальнювати, абстрагувати, конкретизувати - все це не тільки сприяє більш міцному засвоєнню знань і всебічному розвитку дітей, але і допоможе їм у майбутньому вирішувати важкі, нестандартні задачі та творчо працювати. Розвиток творчо-критичного мислення при знайомстві з творами англomовної літератури розглядаються в роботах таких психологів, педагогів та методистів, як Л. С. Виготський, А.Н. Леонтьєв, Є. М.

Соловйов, С. Л. Рубінштейн, В. М. Філатов та інші.

Критичне мислення - це здатність людини послідовно міркувати, обґрунтовано доводити або спростовувати, встановлювати закономірні зв'язки між об'єктами і явищами навколишнього світу, ґрунтуючись на несуперечності мислення, на цілісності образу і точності словесного вираження думки, в тому числі на уроках позакласного читання в основній школі.

Слід зауважити, що говорячи про розвиток критичного мислення як про складний процес, потрібно зазначити його детермінованість багатьма факторами:

- фізіологічними особливостями розвитку організму дитини;
- соціальною ситуацією розвитку;
- інститутами соціалізації;
- педагогічною складовою.

Д. Клустер виділяє п'ять аспектів, що відрізняють критичне мислення від інших його типів:

1. Критичне мислення є мисленням самостійним.

2. Інформація є відправним, але аж ніяк не кінцевим пунктом критичного мислення. Знання створює мотивацію, без якої людина не може мислити критично.

3. Критичне мислення починається з постановки питань і з'ясування проблем, які потрібно вирішити.

4. Критичне мислення прагне до переконливої аргументації.

5. Критичне мислення є мисленням соціальним.

Для того щоб учень міг скористатися своїм критичним мисленням, йому важливо розвинути в собі ряд якостей, серед яких Д. Халперн виділяє:

1) гнучкість. Щоб стати генератором власних думок і ідей, учень повинен для початку навчитися сприймати ідеї інших людей. Гнучкість дає можливість почекати з винесенням судження, поки учень не буде володіти всією необхідною інформацією;

2) готовність до планування. Як правило, думки виникають хаотично, дуже

важливо їх впорядкувати, вибудувати послідовність їх викладу. Впорядкованість думок є ознакою впевненості людини;

3) наполегливість. Часто стикаючись з важким завданням, ми відкладаємо рішення на потім. Виробляючи наполегливість в напрузі розуму, учень обов'язково доб'ється набагато кращих результатів в навчанні;

4) готовність виправляти власні помилки. Людина, здатна мислити критично, не стане виправдовувати свої неправильні рішення. Вона зробить правильні висновки і використає допущену помилку в своєму подальшому навчанні.

Використання технології розвитку критичного мислення на уроках позакласного читання зарубіжної літератури допомагає вчителю розвинути в учнів самостійність, відповідальність, вміння адаптуватися в ситуації, що склалася, вміння працювати з довідковою літературою, а також з новими технологіями.

Список використаної літератури

1. Бондарук І.П. Формування критичного мислення учнів у процесі навчання історії : навчально-методичний посібник – Біла Церква КОППОК, 2009. – 48 с.
2. Веретенникова А. Е. Преимущество проектной технологии в школе и вузе // Наука и школа. – 2009. – №. 2. – С. 17–19.
3. Волошина Н. Й. Уроки позакласного читання у старших класах / Надія Йосипівна Волошина. – К.: Рад. школа, 1988. - 174 с.
4. Вукіна Н.В. Критичне мислення: як цього навчати /Н.В. Вукіна, Н.П. Дементієвська. – Х.: «Основа», 2007. – 108 с.
5. Гін А.О. Прийоми педагогічної техніки: Вільний вибір. Відкритість. Діяльність. Зворотний зв'язок. Ідеальність: посібник для вчителів /– Луганськ: Навчальна книга. Янтар, 2004. – 84 с
6. Ісаєва О.О. Організація та розвиток читацької діяльності школярів при вивченні зарубіжної літератури: посібник для вчителя / О.О. Ісаєва. – К.: Ленвіт, 2000. – 184 с.

*Науковий керівник: Закалюжний Л.,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри германської філології
та зарубіжної літератури*

«1984» Дж. Орвелла як твір шкільної програми: інтерпретація, методика викладання, міжпредметні зв'язки

У ході дослідження було розглянуто важливі аспекти вивчення літературної антиутопії, проаналізовано різні типи класифікації всередині жанру, узагальнено експертну думку від провідних спеціалістів в області, зокрема. зарубіжних. У проекті наведено аналіз однієї з головних антиутопій ХХ ст., романа Дж. Орвелла «1984». Висновки, до яких дійшли у ході дослідження, свідчать, що цей літературний жанр дуже актуальний, його вивчення перспективне для майбутніх досліджень.

Дослідження показало, що:

1. Питання, які порушує жанр антиутопії, цікаві не лише для літературознавства. Розглядати їх можна і на уроках історії та суспільствознавства, що розширює практичну спрямованість дослідження.

2. Вивчення літератури дає повну картину того, що відбувається в повному обсязі тоді, коли можливо розглянути максимальну кількість творів різних жанрів, простежити, витоки літератури. Дуже важливо, щоб учні побачили плюси та мінуси кожного жанру. Антиутопію в школі треба вивчати, оскільки твори такого жанру сприяють формуванню ідеалів, вирізняються пильною увагою до особистості, зберігають у людській свідомості почуття суверенності, свободи, самостійності поглядів, стають найважливішим компонентом формування світогляду та художнього смаку старшокласників.

3. Одне з найважливіших завдань, вивчення курсу літератури в школі у тому, щоб учні не просто знали літературні твори, а вміли аналізувати їх як художню єдність теми, ідеї, сюжету, композиції та інших компонентів. Уміння

аналізувати літературні твори різних видів, розуміння літератури потребує формування понять. А щоб в учнів поняття було сформовано, їм необхідно вирішити всі шість типів дослідницьких завдань. Наприклад, щоб у учнів сформувалося поняття «антиутопія», вони мають самостійно відповісти на питання про те, що таке «утопія» і «антиутопія», як вона влаштована, як пов'язана з іншими літературними жанрами, на які види ділиться за якими ознаками, як і чому виникла, як розвивалася. Ми думаємо, що всі перераховані вище, питання варто ставити під час розмови з класом, причому вчитель повинен допомагати учням підійти самим якомога близько до визначення «антиутопія».

Основне завдання педагога у тому, щоб організувати такий навчальний процес, у якому учні могли б не тільки давати словесні визначення тих чи інших понять, а й робили ці поняття засобами свого літературного мислення.

4. У сучасній школі літературна творчість школярів розглядається у двох аспектах: традиційно – як спосіб розвитку писемного мовлення – і як метод вивчення літературних творів. Створюючи літературні твори, учень-автор має зуміти передати свій задум і переживання у такому виразному образі, який виведе внутрішній зміст у зовнішній план, зробить цей зміст зрозумілим іншим. Для цього необхідна розвинена уява та вміння конкретизувати та втілювати образ у слові, використовуючи для цього враження зовнішнього світу, та можливості образотворчо-виразних засобів мови. Художній задум стимулює уяву та надає йому певної спрямованості. Якщо ж задуму не існує, то й уяву не можна вважати художньо-творчою здатністю, вона виявиться просто якістю психіки, яка дозволяє учню вигадувати незвичайні ситуації або перемішувати враження зовнішнього світу, що не повинен допустити викладач.

Отже, учням потрібно знати ознаки жанру, прийоми, що організують композицію твору, виявляти, які прийоми домінантні, тобто підпорядковують собі решту прийомів, необхідних у створенні художнього цілого.

5. Вивчення літератури дає повну картину відображення й осмислення буття лише тоді, коли можливо розглянути максимальну кількість творів різних

жанрів, простежити, розвиток літературної думки. Дуже важливо, щоб учні побачили особливості кожного жанру. Антиутопічні твори є ніби сигналом, попередженням про можливий швидкий занепад цивілізації. Романи антиутопістів багато в чому схожі: кожен автор говорить про втрату моральності та бездуховність сучасного покоління, кожен світ антиутопістів це лише голі інстинкти. Ми вважаємо, що проблеми висвітлені в антиутопії повинні знати діти, тому уроки по даному жанру повинні бути в шкільній програмі обов'язково, тому що багато проблем описані в антиутопіях вже існують у нашому суспільстві, наприклад такі як втрата моральності, бездуховність та ін. вчителя - під час аналізу розкрити цю проблему учням і повідомити до чого це може призвести.

Вивчення жанру антиутопії дозволить учням:

- сприймати художній текст як витвір мистецтва, послання автора з минулого сучасному читачеві та нащадку;
- аналізувати та тлумачити твори різної жанрової природи, аргументовано формулюючи своє ставлення до прочитаного;
- формувати власні ціннісні та особистісні орієнтації.

В умовах сьогодення буде суттєво переглянуто зміст програм із зарубіжної літератури. І саме вивчення анти утопічних моделей зарубіжних авторів посприє європейській само ідентифікації українських старшокласників та формуванню моральнісних імперативів.

Список використаної літератури

1. Ніколенко О. Компетентності – сходинки до сучасного світу. *Всесвітня література в школах України*. 2018. №1. С.2–4 19.
2. Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти. *Директор школи. Україна*. 2005. №3-4.

3. Орвелл Дж. 1984: роман / Джордж Орвелл; з англ. пер. В. Шовкун; Влада: вчора, сьогодні – навічно, О. Жупанський. К.: Вид-во Жупанського, 2019. – (Майстри світової прози). 320 с.
4. Орвелл Дж. Ковток повітря: Джордж Орвелл; з англ. пер. Т. Кирилюк. К.: Вид-во Жупанського, 2021. (Майстри світової прози). 240 с.
5. Орвелл Дж. У злиднях Парижа і Лондона: художня мемуаристика/ Джордж Орвелл; з англ. пер. Є. Поляков. К.: Вид-во Жупанського, 2020. (Майстри світової прози). 232 с.
6. Стратегія реформування освіти в Україні. К.: КІС, 2003. С.68-75.
7. Опеньок Л.. Нестандартні форми навчання. *Рідна школа*. 1995. №6 75 с.
8. Ратушняк О. Формування інтерпретаційної компетентності старшокласників. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах*. 2010. №4. С.13-17.
9. Рікс Томас. Черчилль і Орвелл. Битва за свободу. / Пер. з англ. Дарина Березіна. Київ: Лабораторія, 2020. 320 с.

М. Пишнюк

*Науковий керівник: Н. Астрахан
професор кафедри германської філології
та зарубіжної літератури, доцент,
доктор філологічних наук*

Особливості використання технології мобільного навчання на уроках зарубіжної літератури

У сучасному світі, який дедалі більше орієнтується на інтелектуальний та творчий потенціал особистості, лише життєво компетентна людина спроможна себе реалізувати та досягти успіху. Тому завданням школи ХХІ століття є розвиток особистості учня, його становлення – через набуття фахових та соціальних компетентностей. Вимоги НУШ, в свою чергу, визначають необхідність формування інформаційної компетентності особистості та навчання упродовж життя [2]. Навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій в цілому і мобільних технологій зокрема, є не лише освітньою інновацією сучасності, а й основним та можливим способом продовжувати навчальний процес як в умовах пандемії, так і в умовах вимушеного переселення населення у зв'язку з воєнними діями. В даний час мобільні пристрої мають високий навчальний потенціал, що робить їх незамінним інструментом при навчанні у ЗЗСО.

В свою чергу, ми вважаємо, що застосування мобільних технологій покликане не змінювати традиційні методи навчання, зокрема зарубіжної літератури, а створювати нове середовище, яке буде націленим водночас на формування вмінь соціальної та громадянської компетентності: аргументовано і грамотно висловлювати власну думку щодо суспільно-політичних питань; уникати дискримінації інших у процесі спілкування; визначати в літературних творах суспільно-політичний контекст, актуальні соціальні проблеми та ідеї, приклади громадянських якостей в образах персонажів; розвивати критичне мислення, що

власне є підґрунтям нового підходу в освіті НУШ- безперервного навчання (англ. lifelong learning) [2].

На уроках зарубіжної літератури необхідно сформувати різні види компетентностей: комп'ютерну та інформаційну, організаційну, самоорганізаційну, управлінську, мотивуючу, міжкультурну та ін. [2]. Формування компетентностей досягається за допомогою: засобів використання інноваційних технологій навчання (мультимедійних, методу проєктів, прийомів інтерактивного навчання); застосування прийомів розвитку критичного мислення; розвитку літературно-творчих здібностей учнів у процесі написання творчих робіт; в позаурочній діяльності. Під час організації сучасних уроків зарубіжної літератури варто використовувати комп'ютеризоване навчання, інтерактивні види і форми роботи, можливості системи Інтернет, мультимедійні технології. Підготовка подібних уроків потребує багато часу, проте їхні переваги перед традиційними формами викладу очевидні. Серед них:

- робота з комп'ютером викликає інтерес учнів;
- використання великої кількості якісної, кольорової наочності;
- задіюється слухова, зорова пам'ять;
- підвищується ефективність використання навчального часу;
- ефективно здійснюються міжпредметні зв'язки: література – мистецтво – історія – географія – іноземна мова. На уроках твори музики, живопису, художні тексти, історичні факти можуть бути як об'єктом дослідження, так і першоджерелом у творчому процесі, або фоновим матеріалом, що дозволяє сприймати художній твір і світовідчуття школяра цілісно, « по - іншому», тобто «по - новому» якісно;
- розширюється світогляд учнів;
- обсяговий матеріал подається лаконічно, чітко, яскраво, сучасно, з використання анімації.

Проте, використання на уроці зарубіжної літератури має і свої недоліки: повна залежність від технічних умов.

За визначенням О.Ісаєвої [1], використання комп'ютерних технологій, зокрема мобільного навчання, сприяє реалізації на уроці таких дидактичних функцій: пізнавальної, розвивальної, дослідницької, тренувальної, діагностичної, комунікативної.

У методиці викладання, відповідно, виникають терміни як «мобільне навчання» (МН, mobile learning (m-learning)), e-learning . Фахівці ЮНЕСКО вважають, що e-Learning — це навчання за допомогою Інтернету і мультимедіа [3]. Основними рисами мобільного навчання є:

- мобільні пристрої є основною або домінуючою технологією в навчанні;
- цілі навчання - формування мовних, соціокультурних і міжкультурних компетентностей;
- функції даного виду навчання - надання навчального матеріалу, підтримка і контроль навчання;
- навчання може відбуватися як в класі, так і у будь-якому іншому місці, у будь-який час;
- створення нових форм різнання;
- можливість створення нових форм контролю

Відзначимо, що за невеликий проміжок часу мобільні пристрої стали невід'ємним навчальним інструментом, величезний потенціал якого успішно реалізується як у навчальному середовищі (class learning), так і поза ним (out-of-class learning). Зазначимо, що мобільні засоби передачі інформації не тільки підтримують традиційні методи навчання, але й сприяють розвитку інноваційних технологій (таких як проблемно-пошукове, проєктне, взаємне, дистанційне, змішане навчання тощо).

Список використаної літератури

1. Ісаєва О.О. Теорія і технологія розвитку читацької діяльності старшокласників у процесі вивчення зарубіжної літератури. Київ, 2003. 380 с.

2. Концепція Нової української школи. 2016 URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
3. Bates T. National strategies for e-learning in post-secondary education and training / Bates Tony – UNESCO, 2001. 132 p.

А. Ніколаєнко

*Науковий керівник: Н. Горобченко,
кандидат педагогічних наук, доцент*

Особливості формування комунікативної компетентності старшокласників в умовах змішаного навчання

Одна з найважливіших проблем сьогодення в організації навчального процесу – питання формування комунікативної компетентності. Для старшокласників спілкування є невід’ємною частиною, оскільки в подальшому житті комунікативна компетентність буде відігравати основну роль, допомагаючи їм у професійній підготовці й трудовій діяльності. Саме вона займає провідне місце в ключових компетентностях вимог Нової української школи [4].

У процесі вивчення іноземної мови основним завданням є навчити учня спілкуватися іноземною мовою, будувати і продумувати логічно свій текст/дискурс і здійснювати комунікативний акт [1], тобто необхідно знати певні кроки й оперувати ними на практиці для того, щоб розвивати комунікативну компетентність, а саме:

- висловлюватися інформативно (правило якості);
- висловлюватися по суті (правило відносин);
- висловлюватися ясно, не двозначно і впорядковано.

Процес навчання іноземної мови покликаний розвинути комунікативну компетентність в учнів старших класів, тобто здатність брати участь в безпосередньому і опосередкованому діалозі культур, удосконалюватися в іноземній мові та використовувати її для поглиблення своїх знань у різних областях науки, техніки і суспільного життя [3]. Зміна життєвої соціально-психологічної ситуації розвитку в підлітковому віці обумовлена появою нових, підвищених вимог до інтелекту і поведінки підлітків з боку дорослих. В свою чергу, в старшокласників виникають нові особливості розвитку сприйняття, уваги та уваги в даний віковий період [6]. Протежується зміна провідних видів діяльності, розвиток самосвідомості, самоуправління та самоконтролю. Щодо розвитку загальних і спеціальних здібностей, то тут необхідно звернути увагу на значення основних видів провідної діяльності: навчання, спілкування і праці.

Відповідно до характеристики комунікативної компетентності [3] була визначена її структура, яка включає такі вміння:

- презентаційні (вміти представити себе усно і письмово, написати анкету, заяву, резюме, лист, привітання);
- PR (вміти представляти свій клас, школу, країну в ситуаціях міжкультурного спілкування, в режимі діалогу культур, використовувати для цього знання іноземної мови);
- дипломатичні (володіти способами взаємодії з оточуючими і віддаленими людьми та подіями; виступати з усним повідомленням, вміти поставити запитання, коректно вести навчальний діалог);
- мовленнєві (володіти різними видами мовленнєвої діяльності (монолог, діалог, читання, письмо), лінгвістичною і мовною компетентностями);
- діалогові (володіти способами спільної діяльності в групі, прийомами дій в ситуаціях спілкування; вміннями шукати і знаходити компроміси);
- етнотолерантності (мати позитивні навички спілкування в полікультурному, поліетнічному і багатоконфесійному суспільстві, засновані на знанні історичних коренів, традицій різних національних спільнот і соціальних груп) [2].

В умовах сучасної школи в процесі навчання іноземної мови найбільш новітнім напрямком застосування інформаційних і комунікаційних технологій є змішана форма навчання, оскільки вона дозволяє скористатися гнучкістю і зручністю дистанційного курсу та перевагами традиційного класу. В українських освітніх закладах змішане навчання актуалізувалося у 2020 році через посилення протиепідемічних заходів. У 2022 році в умовах воєнних дій та вимушеного переселення громадян в різні райони України та до Європейських країн, в яких має проводитися аудиторне навчання, змішана форма навчання стала єдиним способом організації навчального процесу на українській платформі.

Модель змішаного навчання, будучи поєднанням традиційної і електронної моделей, підкреслює переваги та компенсує недоліки кожної з них.

Одним із позитивних результатів змішаного навчання є те, що самостійне опрацювання теоретичного матеріалу збільшує кількість часу для спілкування в аудиторії. Робота в електронному середовищі є комфортною для учнів, допомагає деяким із них подолати психологічні бар'єри, невпевненість у собі, які виникають під час аудиторної роботи, коли кожен учень порівнює себе з іншими. Зменшення рівня стресу під час роботи в електронному середовищі підвищує їхню впевненість і самооцінку, що позитивно відображається на їх участі в групових обговореннях та дискусіях. В аудиторії вчитель може пропонувати учням творчі завдання, обговорення професійних проблем тощо.

В учня є набагато більше часу для рефлексії і доступ до більшої кількості ресурсів. Так, у нього є можливість неодноразово звертатися до лексичного, граматичного матеріалу, повторювати й закріплювати цей матеріал у зручний час і в зручному місці. Всі можливі труднощі з новим матеріалом потім будуть розглянуті під час аудиторних занять.

Отже, проаналізувавши особливості процесу формування комунікативної компетентності під час змішаного навчання, можемо виділити чотири основних аспекти, на яких вибудовується навчання: паритетні взаємини між учнем та вчителем; постійна активність учня в навчальному процесі; багатостороння

комунікація; присутність зворотного зв'язку; індивідуально спрямоване навчання.

Список використаної літератури

1. Горобченко Н. В. Сучасні тенденції формування дискурсивної культури старшокласників. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Вип. 79. 2021. С. 100–103.
2. Гриценко О. І. Культурний простір і національна культура: теоретичне осмислення та практичне формування. Київ : Інститут культурології національної Академії мистецтв України, 2019. 258 с.
3. Конспект лекцій з дисципліни «Методика навчання іноземних мов»: для студентів 5 курсу ф-ту «Референт- перекладач» / за заг. ред. І. Ю. Гусленко. Харків : Вид-во НУА, 2018. 64 с.
4. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. — К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. — 206 с.
5. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / В.М. Кухаренко, С.М. Березенська, К.Л. Бугайчук, Н.Ю. Олійник, Т.О. Олійник, О.В. Рибалко, Н.Г. Сиротенко, А.Л. Столяревська; за ред. В.М. Кухаренка — Харків: «Міськдрук», НТУ «ХПІ», 2016. — 284 с.
6. *Semper tiro* : студентський науково-літературний часопис / ред. колегія : Астрахан Н. І., Горобченко Н. В., Закалюжний Л. В., Ліпісівіцький М. Л. Житомир. 2021. No 10. 90 с.

М. Дубель

*Науковий керівник: О. Коляда
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри германської філології
та зарубіжної літератури*

Особливості художнього методу В. Шекспіра. Драматургія В. Шекспіра: жанрове різноманіття, проблематика

Робота присвячена дослідженню категорії «художній метод» в літературі та авторському художньому методу Шекспіра в драматургії. Увага зосереджена на своєрідності жанрів та ідейно-тематичній сукупності шекспірівських п'єс, а також інтерпретації драматургії письменника в ренесансній та сучасній драмі.

Розглянуто три основні підходи до визначення поняття художнього методу, а саме: набір художніх прийомів та засобів, принцип естетичного відношення мистецтва до дійсності та система світоглядних посібників для творчості.

Визначено, що В. Шекспір розробив свій неповторний авторський стиль та певною мірою є новатором та засновником реалізму доби Ренесансу. У своїх п'єсах він порушує віковічні проблеми, зокрема життя і смерті, людських чеснот, суспільства, влади тощо. Виняткова увага письменника до структури сімейного життя та міжособистісних стосунків у цій сфері створюють реалістичні, живі образи, в яких читач може віднайти себе.

У центрі драматичних творів В. Шекспіра постає людина, її соціальний стан, переживання, емоції, почуття, здатність до вирішення тих чи інших проблем. Кожен його персонаж – видатна особистість. Вони наділені різними характерами, але їхні риси проявляються чітко і в повною мірою, при цьому кожен обирає свій життєвий шлях і визначає свою долю. Окрім того, яскраво розкрито спосіб життя суспільства, що оточує героїв, а також помітно засудження феодального устрою та принизливого ставлення до нижчих верств суспільства.

У творах «Перикл», «Буря», «Зимова казка» лунають фантастичні та казкові лейтмотиви. У п'єсах «Антоній і Клеопатра», «Юлій Цезар», «Коріолан», «Тіт Андроній» перед нами розгортаються події Стародавнього Риму, історичні п'єси розповідають нам про події, що відбуваються за часів правління монархів в Англії.

Сюжети у «Ромео і Джульєтті», «Гамлеті», «Королі Лірі» та ін., які змальовані у колі певної родини, відображає реальність усього суспільства у соціальному конфлікті.

Використовуючи дані порівняльно-історичних досліджень визначено, що зарубіжні дослідники послуговуються терміном «художній метод» виключно при характеристиці соціалістичного реалізму, натомість в працях українських теоретиків він функціонує, як самостійна категорія, хоча деякі наполягають на недоцільності його використання.

Розглянуто класифікації жанрів драматургічних творів. Зазвичай їх поділяють на комедії, трагедії, історії та римські п'єси. Деякі дослідники визначають п'єси, що складно класифікувати, як «проблемні». Так як стандартний поділ не враховує всіх особливостей п'єс, виникають все нові спроби класифікацій.

Показано, що актуальність дослідження життя та творчості В. Шекспіра визначається величезним внеском автора у становлення та розвиток світової драми та літератури. Різні покоління розуміли і адаптовували його творчість по своєму, адже він є каноном.

Список використаної літератури

1. Дмитрієва І.В. Теорія художніх методів в контексті вітчизняного та зарубіжного літературних дискурсів. *Актуальні проблеми літературознавчої термінології*. 2015. С.54–56.
2. Блум Г. Західний канон: книги на тлі епох / Пер. з англ. під загальною редакцією Р. Семківа. Київ. : Факт, 2007. 720 с.

3. Москвітіна. Д. А. «Він геніальний незбагненно...»: В. Шекспір у рецепції Р.В. Емерсона. *Ренесансні студії*. Запоріжжя, 2017. № 27-28. С. 50-61.
4. Kristine Tucker. How to Analyze a Shakespeare Play. Pen&Pad. URL: <https://penandthepad.com/analyze-shakespeare-play-2095994.html>.

В. Кулибаба

*Науковий керівник: О. Коляда
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри германської філології
та зарубіжної літератури*

Американський романтизм. Детективна література. Е. По – засновник детективного жанру. Поняття про детектив: ознаки, структура, правила, види. Особливості інтелектуального детективу

Доба американського романтизму почала формування наприкінці XVII століття і тривала до початку XIX ст. Серед подій, що відіграли надзвичайно важливу роль на шляху становлення цього нового літературного напрямку, досить важливе значення мали Американська революція 1775–1783 рр. та Французька буржуазна революція, що відбулась 1789 р. Саме це привело до утворення США та початку боротьби за вільне життя від Британії, тоді ж як ідеї за незалежність знайшли своє втілення у літературі, тим самим ставши основою романтизму. Наступна подія, що навіки відбилась на сторінках американської історії, культури та зокрема й романтизму – це Англо-американська війна 1812–1815рр., або як її ще називають – Друга війна за незалежність. Ця війна віддзеркалила віру народу у могутність їхньої держави, національну гордість та патріотизм, завдяки чому почали частково зникати регіональні особливості ментальних відмінностей. Перед цією країною виникло завдання загальнодержавного характеру, тобто утворення власної повноцінної культури. У той час, коли романтизм набуває поширення у європейських країнах – Англія, Німеччина та

Франція, у ньому знаходять натхнення і американські митці, поширюючи самобутні звичаї та особливості європейських віртуозів. Таким чином, формування американської культури, зокрема оригінальної національної художньої літератури, відбувалося паралельно з бурхливим розвитком самих Сполучених Штатів як незалежної держави.

Творчість американського письменника Едгара Алана По представляє великий інтерес для літературознавців і перекладачів по всьому світі. Його внесок у світову літературу не підлягає сумніву, його ідеї як і раніше впливають на світову культуру.

Світова слава Едгара По як поета, яка справила істотний вплив на поезію багатьох народів, породжує оманливе уявлення про нього як про автора, що творив у великій кількості. Тим часом написав він зовсім небагато.

Жанр детектив мав давнє коріння. Біля витоків детективної літератури став американський письменник Е. А. По, який протягом 1840 - 1845 рр. створив 5 новел, у яких було закладено ідеї, що лягли основою принципів сучасного детектива.

Він став засновником трьох головних напрямів у детективі – романтичного (власне сенсаційного), класичного (власне інтелектуального) та готичного (жахливого, страшного). У творах класичного типу, власне інтелектуальних детективах, всі події, як правило, відбувалися в першій частині, а потім детектив рухався вперед до моменту кінцевої розгадки.

Що ж до читача, то він діяв нарівні з великою нишпоркою і мав можливість самостійно працювати над загадкою. Вирішуючи ту чи іншу таємницю, читач повинен мислити логічно, послідовно, підключивши свій інтелект. Звідси й назва інтелектуальний.

Ще однією важливою властивістю описуваного напрямку літератури можна назвати повноту фактів. Результат розслідування обов'язково будується до тих відомостей, які читач знає. На момент завершення твору вся інформація має бути подана повною мірою. Таким чином читач може сам знайти розгадку.

Прихованими можуть залишитися лише невеликі подробиці, які впливають на результат розкриття таємниці. Наприкінці всі питання мають знайти відповідь, а всі загадки розгадані.

Список використаної літератури

1. Давиденко Г. Й., Чайка О.М. Історія зарубіжної літератури XIX – початку XX століття: навчальний посібник. – Київ: ЦУЛ, 2007. - 487 с
2. Девдюк І.В., Яцків Н.Я. Історія зарубіжної літератури XIX-XX ст.: методичні рекомендації до практичних занять Івано-Франківськ : ПНУ, 2004. — 61 с.
3. Дудченко, М. М. Література Великобританії і США [Текст] : навч. посіб. для студ. Вищ.навч. закл. / М. М. Дудченко ; ред. : Ю. А. Зацний, С. О. Швачко. - Суми : Університетська книга, 2006. - 445 с.
4. Cotrau L. Edgar Allan Poe: poetry and indeterminacy // Studia Univ. Babeş-Bolyai. Philologia. – 1987. – A. 32, N 1. – P. 3-10.

І. Маліновський

*Науковий керівник: О. Коляда,
кандидат філологічних наук, доцент
кафедри германської філології та
зарубіжної літератури*

Творчість Джейн Остін як засновниці психологічного роману в англійській літературі

Мистецтво керування словом Джейн Остін широко відоме серед літературної спільноти та є предметом різноаспектних наукових досліджень. Зацікавлення читачів і науковий пошук зумовили неповторний стиль романістки, її роль у суспільстві, стислість та лаконічність, використання психологічної деталі у романах. Психологізм у її романах надзвичайно влучно розкриває персонаж і вимагає детального дослідження. Цим зумовлена актуальність обраної теми.

Романи Джейн Остін та її стиль одержували неоднозначні оцінки й коментарі: одні вважали її новаторкою та «великою» романісткою» (В. Вулф, В. Скотт, Б. Прістлі, Г.-К. Честертон, Е.-Д. Форстер, С. Моем), а інші вважали, що вона є посереднім письменником, наприклад, Ш. Бронте: "Miss Austen being, as you say, without "sentiment," without poetry, maybe is sensible, real (more real than true), but she cannot be great" [1]. Проте велика кількість наукових досліджень, зокрема Н. Марша, Дж. Тодда, Г. Блума, Б. Саутхема, доводять, що її творчість варта розгляду та є не такою простою, як може здатися на перший погляд.

Ретельного дослідження вимагають такі площини заданої проблеми: використання психологічної деталі та засоби її досягнення у різних періодах творчості письменниці на матеріалі романів «Гордість й упередження» та «Доводи розуму».

Джейн Остін є спадкоємицею європейської епохи Просвітництва. Її творчий канон подарував читачам абсолютно нове пізнання переживань та

внутрішнього світу людини. Відійшовши від «чоловічого речення», вона запровадила нове, а великого поширення набуває зображення суперечностей, у злитті позиції оповідача та характеру героїв. Фундаментом її творчості став непрямий стиль.

Застосований психологізм розкриває внутрішній світ персонажа і є невід'ємною частиною єдності стилю та використання різних технік. Можна сформулювати визначення мети психологізму – зображення героя з повним вираженням його почуттів та емоцій, думок і переживань.

Ключовими завданнями були аналіз новаторства письменниці, специфіка застосування психологічної деталі у художньому світі романів, особливості зміни функціонування психологізму у період її пізньої творчості та проведення опитування для об'єктивного погляду на її стиль та творчість. У ході дослідження виокремлено значну частину літературних прийомів для впровадження психологізму: іронія, сатира, «сміслові епітети», психологічна деталь, застосування окличних та питальних речень, вставки епістолярного жанру, комічний ефект bathos, часом упровадження опису пейзажу.

У ході аналізу та порівняння творів «Гордість і упередження» та «Доводи розуму» доходимо висновку, що з плином часу стиль письменниці зазнає змін і еволюції, про що свідчать поглиблений психологізм, застосування монологічного мовлення та зосередження на почуттях головного героя. Психологічна деталь є невід'ємною складовою образу персонажа, постійно супроводжує його. Головним питанням її романів у тенденції зміни стилю стає фраза: «Як треба прожити, як треба кохати, на що звертати увагу та чи варто довіряти своїм почуттям?».

Проведене дослідження (опитування на онлайн-платформі Google Forms) дало змогу залучити до участі 60 учасників. Результати засвідчують: одержано позитивну статистику, де 98,4 % вподобали творчість Джейн Остін та готові прочитати її роман. Порівняння під час опитування дало змогу помітити тенденцію зміни стилю романістки, але це лише покращило її авторську манеру написання та активізувало застосування психологічної деталі.

Таким чином творчість Джейн Остін є важливою нішею в англійській літературі. У її стилі переважає стриманість та лаконізм, а сталою ознакою є психологізм. Створюючи романи на зламі літературних епох, вона стає новаторкою, засновницею та стилістично незалежною жінкою-письменницею. Удосконалюючи свій талант, авторка ще більше застосовує психологічну деталь, а її романи знову й знову вражають читачів і науковців. А виходячи з результатів опитування 96,7 % вважають Джейн Остін «першою леді» англійської літератури, що ще раз засвідчує, що завдяки власному неповторному стилю вона змогла завоювати широку читацьку аудиторію та розвинути у своїй творчості психологізм як ідею і як втілення, що й стало передумовою появи психологічного роману.

Список використаної літератури

1. Aileen E. Brody. Why was Charlotte Bronte Critical of the Writings of Jane Austen. *Women's*. 1992. № 10. p. 113–124.
2. Austen J. *Pride and Prejudice*. Glasgow: Blackie, 2000. 432 p.
3. Bloom H. Bloom's Modern Critical Views. Jane Austen New Edition. New York: Blooms Literary Criticism, 2009. 315 p.
4. Marsh N. *Jane Austen: The Novels*. New York: Palgrave Macmillan, 1998. 276 p.
5. Southam B. C. *Jane Austen: The Critical Heritage Volume 1, 1811–1870*. New York: Routledge, 2005. 276 p.
6. Spacks, Patricia Ann Meyer. *Persuasion. Authoritative Text Backgrounds and Contexts Criticism*. USA: W. W. Norton & Company New York London, 1994. 316 p.
7. Todd J. *The Cambridge Introduction to Jane Austen*. New York: Cambridge University Press, 2006. 152 p.
8. Google Form "Is Jane Austen really the "Queen of English Literature?" URL: <https://forms.gle/TZJfuaCUjxikNuU46>

В. Гайченя

*Науковий керівник: О. Коляда,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри германської філології
та зарубіжної літератури*

Новаторство прози Хемінгуея: лаконізм, «ефект айсберга», відвертість від першої особи, лейтмотив («Прощавай, зброе!», «По кому подзвін»)

Сьогодні, мабуть кожен, говорячи про літературних діячів ХХ століття, згадає американського письменника Ернеста Хемінгуея. Його унікальний телеграфний стиль привертає увагу багатьох читачів та критиків й заворює своєю простотою й глибоким філософським змістом.

Хемінгуея відносять до покоління, яке називають «втраченим». «Втрачене покоління» – це ті, хто в молодому віці пережив війну, розчарувався в традиційних цінностях американської культури, не міг пережити абсурдності світу. Також таку назву Гертруда Стайн дала американським письменникам, які у 1920-х роках займалися створенням своєї літературної репутації в Європі. Хемінгуей був журналістом. Працюючи у канзаському журналі “Star”, він був змушений відповідати певним вимогам газети. Завдяки цьому навчився писати стисло й доступно, передавати найважливіше без зайвої інформації. Цю навичку він зберіг і в своїй літературній кар’єрі, що сприяло виникненню унікального авторського стилю й дозволило йому ввести в літературу «ефект айсберга».

Літературна діяльність Хемінгуея вирізняла його серед інших. Його своєрідний стиль викликав масу коментарів та суперечок. Кожен твір письменника наділений біографічними елементами, а головні герої – люди кодексу і честі, є втіленням самого автора. Публіка полюбила Хемінгуея, ще з самого початку його письменницької кар’єри. Його твори захоплювали своєю простотою й доступністю. Застосування автором модерністських прийомів, зокрема «потoku свідомості» й «принципу айсберга» робили сюжети його творів більш цікавими й спонукали читача до роздумів [3].

Частково біографічний роман «Прощай, зброе!» (1929) був справжньою сенсацією. Хоч на нього і вводилася цензура, але саме завдяки йому про письменника дізнався весь світ. «Прощай, зброе!» – це історія кохання молодого американського військового Фредеріка Генрі та медсестри Кетрін Барклі. Це історія кохання на тлі війни. У романі письменник майстерно передав розчарування молоді у цінностях тогочасного суспільства, використовуючи притаманні йому художні засоби.

Ще одним грандіозним успіхом письменника був роман «По кому подзвін», головною темою якого є місія молодого американця Роберта Джордана підірвати міст в горах Мадриду, об'єднавши зусилля з місцевим загоном партизанів. Роман описує події Громадянської війни в Іспанії й вважається найбільш амбітним романом автора.

Важливо, що для обох творів характерні ідея смерті, яка є провідною у творчості автора, та розчарування у цінностях тогочасного суспільства. В обох творах автор засуджує війну й називає її найбільш безглуздою й руйнівною діяльністю людини [1].

Хемінгуей був відзначений Пулітцерівською та Нобелівською преміями з літератури. Телеграфний стиль письменника виділили як одне з його головних досягнень. Під час вручення Нобелівської премії комітет визнав його «сильне та майстерне володіння мистецтвом сучасної оповіді» [2].

Отже, інтерес до Хемінгуея та його творчості полягає в унікальному стилі, психологізмі його творів та у введенні в літературу нових прийомів, зокрема, «принципу айсберга».

Список використаної літератури

1. Carlos Baker Hemingway: The Writer as Artist (Princeton 1952, 1973)
2. Hemingway is the Winner of Nobel Literature Prize – New York Times, NY, 1954.
3. Wagner-Martin, Linda, ed. A Historical Guide to Ernest Hemingway. New York: Oxford University Press, 2000.

Г. Троценко

*Науковий керівник: Закалюжний Л.,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри германської філології
та зарубіжної літератури*

Використання творів англомовної літератури для формування предметних компетентностей старшокласників

Читання є основним видом мовленнєвої діяльності для формування культурно-комунікативної компетентності. Як явище в історії людства постає пізніше усного мовлення і на його основі. Читання стало автономним засобом спілкування і пізнання.

Читання є рецептивним видом діяльності, що полягає в сприйнятті і переробці читачем тексту, що існує об'єктивно як продукт репродуктивної діяльності певного автора. Завдяки процесу читання відбувається вилучення інформації з тексту, можливе передавання й присвоєння набутого раніше людського досвіду в найрізноманітніших галузях соціальної, трудової та культурної діяльності. У цьому сенсі особлива роль належить результату читання, тобто витягнутій інформації. Однак і сам процес читання, який передбачає аналіз, синтез, узагальнення, умовивід і прогнозування, виконує значну виховну й освітню роль.

Очевидно, що читання виступає як самостійний вид мовної діяльності в тому випадку, коли ми читаємо для того, щоб отримати необхідну інформацію з тексту. При цьому потрібно уточнити, що залежно від ситуації повнота і точність вилучення інформації будуть різними.

Таким чином, завдання навчання читання як самостійного виду мовленнєвої діяльності полягають у такому: навчити учнів отримувати інформацію з тексту в обсязі, необхідному для виконання конкретного мовного завдання, використовуючи певні технології читання.

Читання може виступати і як засіб формування і контролю суміжних

мовленнєвих умінь і навичок, оскільки: а) використання читання дозволяє учням оптимізувати процес засвоєння мовного і мовленнєвого матеріалу; б) комунікативно-орієнтовані завдання на контроль лексики і граматики, аудіювання, письма та усного мовлення передбачають уміння читати і будуються на основі письмових текстів та інструкцій; в) вправи на формування і відпрацювання всіх мовних і мовних навичок і умінь також будуються з опорою на текст і письмові установки до вправ і завдань.

Досягнення цілей навчання іноземної мови у школі визначається змістом, яким повинні оволодіти учні, і технологією навчання (принципами, методами, засобами і організацією навчання). Саме навчання школярів здійснюється як під керівництвом учителя, так і в ході самостійної роботи.

У процесі навчання іноземної мови читання є одним з найважливіших джерел мовної та соціокультурної інформації. Використання книг для читання дозволяє не тільки перетворити процес вивчення іноземної мови в захоплююче заняття, але і допомагає учням познайомитися з сучасними реаліями країни мови, що вивчається.

У контексті нових підходів і змін в стратегіях навчання іноземної мови та мовної освіти в цілому, домашнє читання творів художньої літератури країни мови, що вивчається стає важливим і невід'ємним аспектом процесу навчання іноземним мовам.

Читання оригінальної художньої літератури на мові, що вивчається, сприяє розвитку усного мовлення, збагачує словниковий запас, знайомить з культурою і літературою країни мови, що вивчається, розвиває аналітичне мислення. Навчання природньої, живої мови можливе лише за умови використання матеріалів, взятих з життя носіїв мови або складених з урахуванням особливостей їх культури та менталітету відповідно до прийнятих мовними нормами. Методично автентичний текст являє собою природний мовний твір, створений в методичних цілях. Здається, що розробка подібних навчальних текстів дозволить з більшою ефективністю здійснити навчання всіх видах мовної діяльності, імітувати занурення в природне мовне середовище на

уроці англійської мови. Тому уроки читання необхідні в навчальному процесі. Ці уроки безперечно цінні: по-перше, тому, що учень стикається з сучасною живою мовою, а не умовно-навчальною; по-друге, є можливість висловити свою думку і дати оцінку твору, героїв і ситуацій.

Читання як форма самостійної роботи у вивченні іноземної мови закликає вирішувати одну з основних завдань вчителя – виховати певну культуру самостійної роботи і, раціонально направляючи її, сформувати методику учнів в розвитку різноманітних мовленнєвих умінь при оволодінні мовним матеріалом. Завдання навчальної сторони – відібрати зміст навчання, забезпечити раціональну організацію самонавчання. Вже доведено, що надмірна активність вчителя в передачі знань, докладних пояснень часто веде до гальмування в сприйнятті учнів.

Інтегративний і комплексний характер читання творів іноземної літератури (за умови правильної постановки завдань, оптимальної організації навчальної діяльності з їх реалізації та наявності відповідного методичного забезпечення) здатний значно підвищити ефективність навчання іноземних мов у старшій школі, розширити змістовний контекст діалогу культур. Бажано, щоб заняття з читання носили систематичний і системний характер, представляли собою ґрадуйовану систему, де кожна нова стадія власне читання здійснюється на новому, більш досконалому рівні, всякий раз спираючись на раніше засвоєні вміння, розвиваючи їх і формуючи нові.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти 2018-2019. [Електрон. ресурс]. Режим доступу: mon.gov.ua
2. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата современного образования [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.eidos.ru/journal/2006/0505.htm>
3. Ніколаєва С.Ю. Концепція підготовки вчителя іноземної мови // Іноземні мови. 1995. № 3-4. С. 5-10.

4. Ніколаєва С.Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах. К.: Ленвіт, 1999. 320 с.

5. Трубачева С., Осадчук Р. До питання розвитку комунікативної компетентності учнів основної школи//Освіта і управління, Т. 8, № 2, 2005 (с. 95-99).

6. Фадеев В. М. Домашнее чтение в старших классах, его организация и приемы контроля // Иностранные языки в школе. 1979. № 6. С. 28 – 30.

7. Цукерман, Г.А. Как младшие школьники учатся учиться? [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.experiment.lv/rus/biblio/cuk_kak_mlad.htm.

8. Шевцова О.І. Реалізація комунікативного підходу в процесі викладання англійської мови. *Англійська мова і література*. Вид. група: Основа. 2008.- №11. С. 2-6.